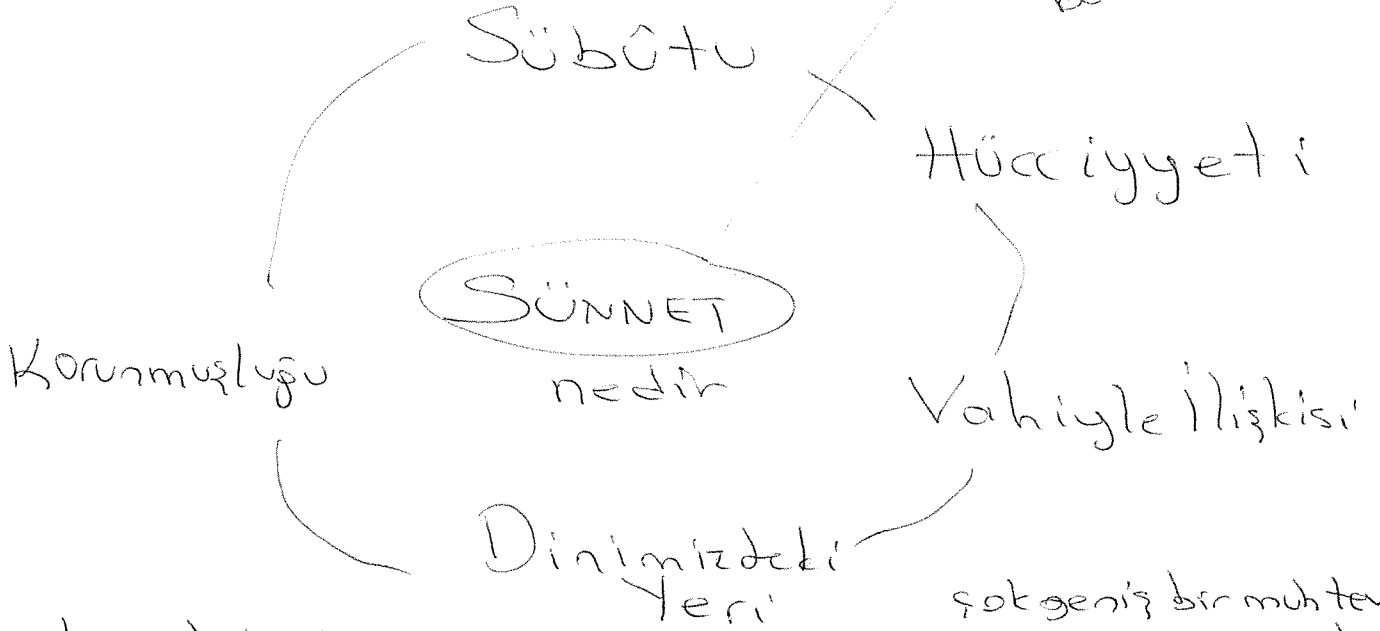

HADİS TARİHİ

1. hafta

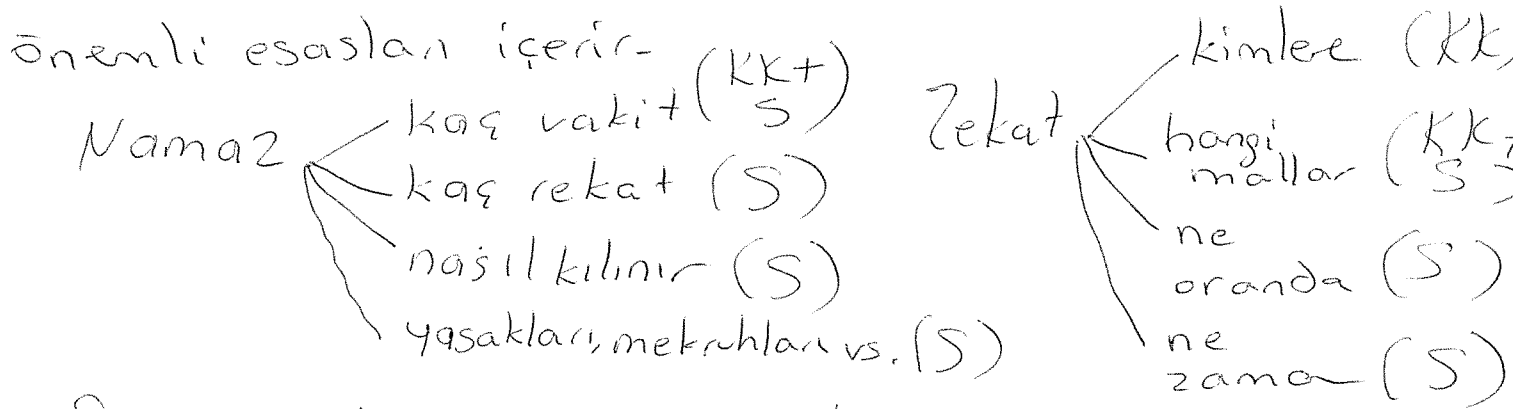
Sünnet: yol, hadis: söz, davranış, onay → çok geniş bir muhtevarda, ayrıca senedler de söz konusu.

Sübûtu: hadislerin çoğu Kuran Kerim gibi kesin biçimde bize ulaşmamıştır.

Hücciyeti: Ancak yine de, sahih ve hasen hadisler (sıhhati ağır basan hadisler) dinimizde hüccettir (delildir), yani bağlayıcıdır. Çünkü Peygamberimiz'e (sav) itaati isteyen ayetler bunu gerektirir. Bir vaabın gerçekleşmesi için gerekli şeydir vaciptir.

Vahiyle ilişkisi: Hadislerin önemli bir kısmı vahiy mahsulüdür. (ör. kudsî yada gaybî hadisler)

Dindeki Yeri: Sünnet dinimizin anlaşılması ve yaşanması için olmazsa olmazdır. Dinimizin ahkâmının (hükümler) yaklaşık %30'u sünnet kaynaklıdır. Çünkü Kuran Kerim detaylara inmez, önemli esasları içerir.

Sünnet, bir müslmanın hayatını doğumdan, ölüme, günlük hayatının her bölümüne şekillendirir, tüm müslmanları böylece ortak bir kültürde buluşturur. Hadis ilmi, müslmanların en fazla emek sarfettiği ve en geniş literatüre (kitapları) sahip olan İslamî ilimdir.

Korunmuşluğu: 1) Ne demektir: her hadisin sıhhat derecesinin tespit edildiği (sahih/hasen/zayıf/mevzu). Böylece sahih ile sahih olmayan karşımaz.

2) Neden: İlahî hikmetin gereğidir. Çünkü Kuran Kerim'i koruyup da onun beyanı olan sünnetin zayıf olması, Kuran'ın aslında korunmaması demektir.

3) Nasıl: Müslmanlar sünneti muhafaza için pek çok metotlar geliştirmişlerdir. Tarihle benzeri olmaya bu metotları bu sene geniş biçimde inceleyeceğiz.

KK'de Peygamberimiz (sa)

- 1) Peygamberimiz'e iman
- 2) " itaat
- 3) " isyan yasaktır
- 4) " saygı ve sevgi
- 5) " ideal örnek
- 6) " KK'i açıklaması
- 7) " helal/haram yetkisi
- 8) " hükemlerine rıza
- 9) " hikmet verilmesi

Hadislerde Sünnet

- 1) Hz. Peygamber'e itaat esastır
- 2) Sünnet yolların en güzelidir
- 3) sünnete yapışmak kurtuluktur
- 4) sünnet vahiy sınırlarıdır
- 5) sünnet normatiftir

Hız. Peyg.'in (sav) görevleri:

1. Tebliğ:

طُورَا كَمَا، أَيُّتُونِي اَطْلِي

2. Beyan:

- mücmeli aşıklama : kebir, ~~gıybet~~ keuse
namaz, oruç, zekat vs
şefa'at, kurban, dua, iman

- müzkili " : orta namaz → ikinci

beyaz/siyah iplik → gece/gündüz
herkes cehenneme uğrar mı? (meyen 71)
namaz 3/5 vâzîet
abdest ajetinde ayaklar mesh/yıkama

- umumî tahsis : imana zulm kaçıtırma → şirik
ölü hayvan haram → ölü balık

her namaz için abdest lazım mı?
çocuklara miras → iki din sahibi, peyg.
dua → haram yiyen

- mutlak tekyid : vâsiyet → 1/3

bakma yasası → evlenecekse batabilir

alışveriş helal → yasak olanla deva
(aldatma, hak gasbi)

- teyid
- nasih remenshu belirleme

3. Tezkîye:

4. Müstakil hüküm, kadın teyzelerle helasıyla nikâh
yurtici hayvanlar
fıtır sadakası
kadınlar namaz, oruç
işkinin cezası

Sünnet-vahiy ilişkisi'

- Hz. Aişe (ra) ifk olayında
- Hz. İbrahim (as) KK'de meleklerle konuşması

KK'de :

- kiblenin değişmesi Bakara 144
- Tahrim 3 eşinin sırrı açıkladığını Allah bilir
- "Sana Kitabı ve Hikmet'i indirdi" (Nisa 113)

Sünnette :

- Kudsi hadisler
- Gaybi "
- Cibril hadisleri

Aklı deliller:

- namazların rekat sayıları
- KK ayetlerinin tertibi

"Bana Kitapla birlikte bir benzeri daha verildi"
(Ebu Dawud)

→ Sünnetin bir kısmı da beşerî tasarruflardır.

→ Dinî konularda beşerî bir iktihad olsa, bu iktihad vahyin kontrolindedir çünkü Peygamberimizin (sav) hatalı bir iktihadı vahiyyle düzeltilir.

Hadislerin Korunmuşluğu

Nedir : Her hadisin sıhhat notu verilmiş, böylece karışıklık olması (sahih/zayıf arasında) önlenmiştir.

Neden : ilâhî hikmetin zarurî sonucudur. Şöyle ki

Eğer hadisler korunmamış olsaydı = (ör. şefaet)

- lafız korunmuş, mana korunmamış olacaktı.
- metin " , murad ilâhî " "
- mübeyyen " , mübeyyin " "

- ayetlere yanlış manalar yüklenir.

- Sünnetin dindeki yeri ve hücciyeti zarurî ise, onun korunması da zarurî olmalıdır. Dolayısıyla hadisler korunmasaydı, dinimizi anlamamız, öğrenmemiz, yaşamamız mümkün olmazdı.

- Resulullah Efendimiz'e (sav) uymamız, O'nu örnek almamız, O'na itaat etmemiz mümkün olmazdı. Böylece O'na itaati emreden ayet-i kerimelerde işlevsiz kalırdı.

Hadislerin Korunmuşluğu

Nasıl : Cenabı Hak Kur'anı Kerim'i müslümanlar eliyle koruduğu gibi sünneti de müslümanları seferber ederek korumuştur.

- 1) Haberin kaynağını ve doğruluğunu sorgulama
Sahabe zamanında ; hadis rivayetinde ihtiyatlı davranışlar, şahit isteme, yemin ettirme, Kur'an'la karşılaştırma, hataları düzeltme, hadisleri müzakere, ve ezberleme.
- 2) Şifâhî (sözlü) rivayetin sağlamlığını etkileyen faktörler
 - a) Pedagojik : Peyg. tane tane konuşur, önemli konuları tekrar eder, soru-cevap, bilinen kelimelere farklı anlamlar yüklemek, muhatabı zihnen hazırlama gibi eğitim metodlarını çok etkili olarak kullanmıştır. Ayrıca hadis şerifler zaten cevâmiu'l-kehim (öz) şeklinde yani akılda kolay kalır.
 - b) Psikolojik : Sahabe Efendimizle çok saygılı ve hadisleri öğrenmeye çok isteklidir. Elbette insan çok sevdiği bir kişinin, çok önem verdiği sözlerini çok iyi muhafaza eder. Aynı durum, sahabeden hadis öğrenen tabiin için de geçerlidir.
- 3) Hadislerin Yazılması : Peyg. zamanında yazıyla hadisle kaydetme başlanmış olup bunun pek çok örnekleri mevcuttur. Sahabeden 50 kişi de hadisleri yazmıştır ve bu faaliyet tabiin derininde giderek artmıştır, Hadislerin yazımı ile ilgili pek çok örnek belgeleryle ortaya konmuştur.
- 4) İsnad : Müslümanlara özgü bir uygulama olan, geleneğimizin altın zinciri olan isnadın tarihte

bir benzeri yoktur. Bu şekilde her hadîs için 20, 30, 50, 100 farklı geliş yolu (tarik) işeren isnad ağları kaydedilmiş, böylece mükemmel bir mukayese imkanı ortaya çıkmış, ve muhtemel hatalar (hadîsin rivayetinde) kolaylıkla tespit edilebilmiştir.

5) Rical ilmi, cerh ve tadil ilmi: Yaklaşık 20.000 kişiyi önemli bilgileri kaydedilmiştir.

6) Rihleler: Hadîsçiler ömürlerini bu işe vakfederek Orta Asya'dan, İspanya'ya, Afrika'dan Anadolu'ya şehir şehir, ülke ülke 20, 30 sene dolmuşlardır. İlim merkezleri arasında müdhiz bir hareketlilik olmuştur.

7) Hadîs usulü ilmi doğmuş, hadîslerin sihhetini belirlemek için kriterler geliştirilmiş, hadîslerin rivayeti belli usullerle bağlanmış, muhtemel rivayet hataları incelenmiştir.

8) Hadîsler önce küçük sahifelerde, sonra cüzlerde, sonra kitaplarda toplanmıştır. Böylece herkesçe kabul gören muteber hadîs kitapları ortaya çıkmıştır. Uydurmaların önlenmesi için de merzuat kitapları yazılarak karantinaya alınmışlardır.

9) Metin tenkidi sahabe devrinden itibaren uygulanmış, hadîslerin Kuran Kerim'e, diğer sahih hadîslere, aklı, tarihe uygun olup olmadığı araştırılmış, çelişkili gözükten hadîsler incelenmiş, bu konularda müstakil kitaplar yazılmıştır. Fıkıh ilmi de hadîslerle bu aşamaya incelenmiştir, izah edilemeyen bir çelişki, o hadîsin sahih olmadığı işaret etmektedir.

Hadislerin Korunması

Muhafaza

Sözlü

Peyg (s) etkili eğitim metodları (Eğüzel mürebbi)

hadis → cevamiül -kelim

Sahabi ↓ müzakere tashih titizlik

uyarı x teşvik hadisi

Rihleler

Hadis Rivayetinin Sistenleşmesi
(hadis meclisleri, rivayet hakkı elde edilmesi)

Yazılı

vesika mektub
50 sahabi sahife
tedrin
tasnif

hadis edebiyatı
(metin, şerh, rical, vb)

Sened

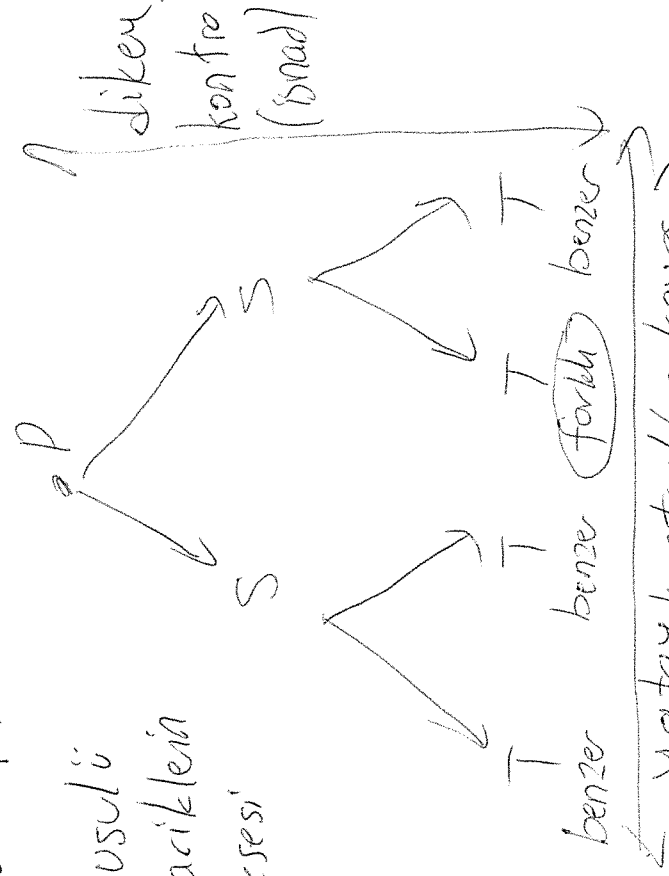
isnad ("bu ilim dindir")
müşümamlara mahsus muazzam bir emek
ceh-tadil (2000 kişi)

hadis usulü
farklı tariklerin mukayesesi

Kontrol

- 1) kaynak (isnad)
- 2) mukayese (farklı tarikler)
- 3) muhteva (metin)

metin tendidi
(Kuran kerim, Sahih sunnet, akt-1 selim, ilim, tarihe uygundur)

Oryantalizm

- Haçlı seferleriyle Doğu'yu anlatma ihtiyacı başlar.
- 1613'te Leiden, Hollanda'da arapça kürsüsü
- 1798'de Napolyon Mısır'da enstitü kuruyor, yanında oryantalistler var. (sömürgeci-oryantalist ilişkisi)
- 1784'te Kalkatta'da ory. dernek
- 1800'lerde Paris, Londra, Hind. ve ABD'de dernek ve dergiler kuruyorlar. 1873'te ilk kongre
- Kremer, Hurgronje, Massignen hem oryantalist, hem siyasi danışman.
- Eleştiriler: i) ideolojik (önyargılı) oluşturu
ii) Bilgileri eksik ve yanlış aktarma
- E. Said bilgi-iktidar yani ory.-emperyalizm ilişkisi
- Çıkış sebepleri i) Düşman tanıma, ii) Karalama
iii) Müyonerlik, iv) Sömürgecilik
- Sömürgeciliğin keşif kolu. Amaçlar: kültür tanıma, zaafı bulma, birbirine düşürme, zihinsel karıştırma
- Ory. iddialar: i) Yazıya geçirme çok geç olmuş
ii) hadisler duruma göre uydurulmuş (ör. ümmetin fi'nesi maldır)
iii) hadis sayısı zamanla artmış
iv) hadisler çelişkili, akla aykırı (kalbinden kibri olan...
kelime tühid söyleyen...)
v) metin tahriri yapılmamış
vi) sahabe adil değil

Oryantalizm (devam)

vii) hadislerle sultanların kukları

viii) ehli kitaptan alınmış

- paradigma farkı = yaklaşım, inanç, öncüller

i) Nübüvveti inkar: gaybi haber olamaz, ehli kitaptan alındı

ii) Sahabeyi tahkir: hadis rivayetindeki rollerini hafifletme, titizliklerini ve adaletlerini reddetme

iii) Selef ve ulemayı tahkir: Eserleri şüphelerle karşılanmış.

Kuranıyyun

- Hindistan'da 19. yy 2. yarısı. İngilizler destekliyor

- Mısır "Tek kaynak Kuran", mucizeleri inkar

- Türkiye "Kuran İslamı", "Kuran Peygamberi" "Kurandaki Din"

- Rade, şefaat, kabir hayatı, mucizeler, Hz. İsa nüzul, kıyamet alametleri, gaybi hadisler, bayanların ibadeti

- "Din katıyat üzere bina edilir" iddiası: "Hadisler zannıdır"

i) Öne sürülen ayet konuyla ilgili değil

ii) Din katıyat üzere bina edilmez, KK ve sünnet üzerine bina edilir.

iii) Dinde hüccet olan hadisler galip zan ifade eder. Bunlara uygulanmasını ise Cenabı Hak emretmiştir.

- "Kuranda eksik bırakmadık": Resul'e itaat emreden ayetler

- "Zikri biz indirdik, biz koruyacağız": ilahî koruma KK ve sünneti kapsar. Burada "zikir" risalet ve şeriat manasında.

"Allah (cc) nurunu tamamlayacak" → Nur: din, sünnetin korunmaması, Kuran'ın korunmamasına yol açar.

Kuranîyyun (devam)

- Tefritten kaçınma: uydurma ve zayıf hadislerle itibar etmeme, Tirmizî'den hadis nakledip de Tirmizî'nin monker notunu belirtmeme, Tefrit, ifratı besler.

Gün. Hadis Tart.

- iddialar
- Zararlar:
 KARDEŞLİĞİ
 KAPASİTEYİ zedeleme
 OTORİTEYİ

Güncel önemli konular

Kısrak, zararlı, kaynaklarımızı itibarsızlaştıran, kapasitemizi tüketen suni konular

Sünnetin sağa mesajları

inançta zayıflama
dünyevileşme
ahlaki çözüme
geri kalmışlık, kimlik ve varoluş krizi
eğitim, bilim
dürüstlük ve güven (10%)
ekonomide heleltharam
hassasiyeti
kul hakkı ihlalleri
sosyal hayat
aile
yönetim

hissî mucizeler
kader inancı
sünnet vahiy işbirliği
Hz. İsa'nın nüzulü
kabr hayatı
bayanların ibadeti,
cumaya gitmeleri
(bu konularla ilgili
2 husus arka sayfada)

entellektüel KAPASİTEYİ zedeleme ve toplumdaki İslamî POTANSİYELİ yanlış istikamet serileme
müteber kaynakların ve din bilgilerinin OTORİTESİNİ zedeleme
küçük düşünme ve saygınlıkların

Kuraniyyun (devam)

Gündemin meşgul edildiği konularla ilgili 2 husus:

1) Bu konular sıhhat açısından daha sağlam ve daha temel konular olduğu için (ör. sünnet-vahiy ilişkisi, hissî mucizeler), bu konularda şüphe oluşturulduğunda dinî ahkam gibi konulara hayli hayli sorgulanabilir hale gelir.

2) Tartışmaya asılan bu temel konular, 14 asırdır İslam alimlerinin genel kabulüne mazhar konular. Dolayısıyla, bu tartışmalar aynı zamanda geçmiş İslam alimlerimizin tepeyi gettikliklerini ve ehliyetlerini tartışmaya aşma gayesi taşıyor.

Hadis Tartışmalarının Zararları

- Oryantalistlerin gelen yanlız tezlerini tekrarla-
yarak müslümanları kısıt, faydasız konularla
meşgul etmek, böylece asıl meşgul olunması
gereken asli konularla ilgilenememesi
- İslam dünyası 3 aşırıdır geri kalmış. Neden geri
kaldığı müslüman ilim ve fikir insanlarını hep dışarı
dışmış. Bazıları din bizi geri bıraktı demiş. Müslümanlık
bir kimlik ve varoluş krizi içinde, aşağılık kompleksi
yaşamakta. Bu durumdan çıkış yolları nelerdir?
Toplumun yaşadığı problemleri konular nelerdir? Dini-
mizin bu konularda getirdiği çözümler nelerdir? Ekono-
mide, sosyal hayatta, yönetimde, ahlak ve eğitimde
sünnetin sağımıza mesajları nelerdir?
- Delayısıyla basiretli olup, önceliklerimiz iyi anlayıp
sınırlı enerjimizi ve vakitimizi asli konularımıza harcamalıyız
Nüma üzümler değil, başıyı dönmek olan semimiyetsiz
girişimlere prim vermemeliyiz. Atı alan Üsküda'ya geçmiştir
müslümanların perişan halini iyi okuyup dinimizin ihmal
edilmiş öğretileriyle müslümanların asli ihtiyaçlarını ezleş-
tiresh sünnette gördük bilmeliyiz. Bu hayati varifetleri
bırakıp dini kaynaklarımızın itibarını zedelemeye yarayan
sünnete ve korunmuşluğuna güveni sarsan, oryantalist kayna-
lı iddialarla meşgul olmak yapılacak en büyük yanlız olacaktır
Diğer İslami ilimler büyük ölçüde hadis tenelli olduğunda ⇒

hadislerin Őpheyile karŐılanması, topyekon dinî kaynaklarını hepsinin itibarsızlaştırılması, böylece insanların dine güvenlerinin sarsılmasına yol açar.